

Bratři a sestry, možná není nejoptimálnější hledat povzbuzení právě v knize Kazatel. Tuto starozákonní postavu označujeme jako skeptika. Lze čekat povzbuzení ve skepsi? Takové hlasy přece slýcháme dnes a denně!

Kdo to ale vlastně je ten skeptický kazatel? Jistě to není král Šalomoun – ač by to tak podle úplně prvního verše mohlo vypadat - biblisté nás z toho dávno vyvedli. Ale ať to byl ve starém Izraeli kdokoli, platí to, že kazatel se řekne hebrejsky kohelet, od toho je slovo káhál, což znamená společenství. Kazatel tedy je někdo, kdo promlouvá ke společenství, tedy veřejně. Veřejně hlásá, že vše dokola je únavné, skličující ba zničující, hlásá, že je vše marnost, pomíjivost, absurdita.... Takto různě se překládá výraz, který znamená doslova vánek, nebo páru, která zmizí. A zní hevel nebo havel. Z Havlových dramát zaznívá taky velká porce absurdity. Prchavost, pomíjivost až absurditu vidí kazatel i tam, kde druzí naopak spatřují fungující a neměnný systém bytí a jeho řád. Stále stejný koloběh dění a času mu ale nepřináší pocit bezpečí, ale trýzeň. Káže o tom, že člověk se pachtí, staví a buduje, a nakonec po něm nezbyde ani památky, ani ten pes po něm neštěkne... Něco tu bylo a už není, včetně třeba lásky, radosti, zdraví i samotného života.

Co si ale s tím počít, copak nějaké společenství věřících chce slyšet skeptické hlasy? Naopak, chce slyšet slova potěšení a naděje. Chce slyšet, že Bůh má vše pevně v rukou, že to byl on, kdo dal našemu bytí ten řád... Tohle chceme přece slyšet v kostele, a to právě proto, že si těch skličujících věcí užijeme v týdnu dost a dost... A nakonec přece kdosi řekl třeba to, že Duch svatý žádný skeptik není.

A přesto skeptik kazatel – kohelet mluví a káže. A nejen pro sebe, ale pro množství lidí. Káže i navzdory tomu, že je smutný... Káže a vyrovnává se s vlastním zklamáním, s hořkostí, s pocitem bezmoci. Marné mu přijde snad úplně všechno, i to nejlepší co se mu kdy podařilo. Má vůbec mezi biblickými autory co dělat? Nemáme se držet raději evangelií - co řekl Ježíš?

Ano, kazatel je smutný. Jeho samotné bytí jej ubíjí. A rozhodne se to sdělit a vykřičet. Ale přesto - co my s tím? Možná to máme slyšet třeba proto, abychom nespěchali se zbožnými výroky. Abychom nepropadali falešným pocitům, jak jsme dobří. Abychom se se svými hrdými výkony drželi při zemi. Aby nám životní či duchovní triumfalismus zůstal vzdálen.

Ale pozor. Máme vědět ne to, že naděje žádná není. Máme vědět to, že k naději je třeba se propracovat a prozápat. Není to snadno dostupné zboží na krámě. Zvěst o tom, že svět je dobré Boží stvoření, je krásné vyznání. Ale svět je taky hádanka, záhada. Život je radost a dar – ano, jistě. Ale život je taky smutek, strach a temnota. Ano, my to jistě víme. Není to nic nového pod sluncem – i tohle rčení se u kazatele objeví. A když hovoříme o této podvojnosti, pak spíše řekneme: ano, mnoho věcí nás děsí a svírá – ale Pán Bůh nám dává svá zaslíbení včetně Krista, tak co bychom se báli. Kazatel postupuje opačně.... I on ví o mnohém dobru, ví o Božích darech a Boží dobrotě – ale přesto na něj doléhá trýzeň a smutek. A nemlčí, mluví o tom, chce to sdílet.

Ale copak tohle nejsme i my? Copak je pro nás tak samozřejmé vždycky přispěchat s radostným vyznáním a s chválami? Když ve svých myšlenkách sestoupíme trochu hlouběji, když budeme ochotni si tohle připustit – pak nám dojde, že to tak nejspíše nebude.

Byl jsem tento týden na praxi v Thomayerově nemocnici v Praze, někdejší Masarykovy ústavy. Tu pomíjivost a absurditu, tuhle stránku života tam už jenom jako stážista pocítíte. Muž umírající ještě v mladém věku a vy stojíte u jeho lůžka s plačící rodinou. Ještě včera s vámi mluvil a dnes už nevnímá. Dítě po těžké operaci, které jeho maminka na JIPce drží za ruku. Lékaři zachraňující životy. Ne vždycky se to však podaří....

Asi ve třetině této skeptické knihy zazní ale přece jen jiný tón. „Lépe je dvěma než jednomu. Upadne li jeden, druhý jej zvedne. Běda samotnému, který upadne, pak nemá nikoho, kdo by jej zvedl. Dva leží a je jim teplo, sám jeden se nezahřeje. Přepadnou li jednoho, postaví se proti nim oba ...“

Jeden je tu pro druhého a pomáhají si. Jeden druhého zahřeje a zvedne ze země. Jeden o druhého se může opřít. Martin Putna ve své nejnovější knížce o knize Kazatel řekne, že už dva, kteří si pomohou, tvoří onen káhal, společenství, Ano, a Ježíš přece řekne, že kde se sejdou dva nebo tři, tam on sám je v jejich středu. A tím, že si pomáhají – právě tím, řečeno s Putnou, už naředují tu marnost, pomíjivost a absurditu. Aspoň na chvíli. Na pravou chvíli.

Hezky to vystihl. Marnost je jako těžká, kalná tekutina. Ale je možné ji ředit - tím, že se podpíráme, že si sloužíme a pomáháme. Pomáhat si, podpírat se navzájem – to je ohromná věc. Minimální počet těch vzájemně podpírajících se - jsou dva. Ano, to jistě není nic výhradně křesťanského, je to přece obecně lidské. Ale kde jinde by se to mělo samozřejmě dít, než mezi věřícími! Kdo jiný by takto měl být druhým nablízku, když ne oni, když ne my?

Podle svědectví lékařů v krčské nemocnici je to právě práce a péče kaplanů, která nepřímo pomáhá i léčit. Tím, že navštěvujeme nemocné a osamělé, kteří nemají nikoho, kdo by je zahřál a potěšil, tím, že chodíme do domovů seniorů, tím naplňujeme svoje poslání být společenstvím, které pomáhá nést břemena, které pomáhá druhým vstát ze země. Anebo aspoň můžeme pomoci k úsměvu, k vědomí, že o mne někdo stojí. K úlevě. Takto se narušuje ona pomíjivost, marnost a absurdita života. A my víme přece i to, že sám náš Pán onu marnost pocítil, když byl mučen, souzen a ukřižován.... A pak slavně z mrtvých vstal a zvítězil nad smrtí i nad marností ve všech podobách. Tohle je naděje nade všemi ději, nade všemi absurdnímu dramaty našich životů.

Novojičínský básník nepříliš známého jména Jaroslav Merenda napsal v jedné své básni: „A kdybys jenom jednu píseň složil, píseň co nedala by klidně spát, při které k smrti znavený by ožil a chromý vstal a začal tancovat, a oba zpívali by, jen tak, pro radost, že se jim síla vrátila zas do žil – takovou kdybys jednu píseň složil, tou písní jedinou řekl bys víc než dost.“

Amen.

Modlitba: Pane Ježíši Kriste, dobře víme, že vše pomíjí jak pára nad hrncem, i naše životy. Ale můžeme se podpírat, můžeme pomáhat žít. A dobře víme, že pokud nebudeme prokazovat lásku, pak nás marnost navždy pohltí. Prosíme tě, pomáhej nám držet se tebe, který jsi živý a nikdy nepomineš. A uč nás být posilou svých bratří a sester, tak jak jsi k tomu vedl svoje učedníky. Amen.